

YAZÖREN MAĞARASI

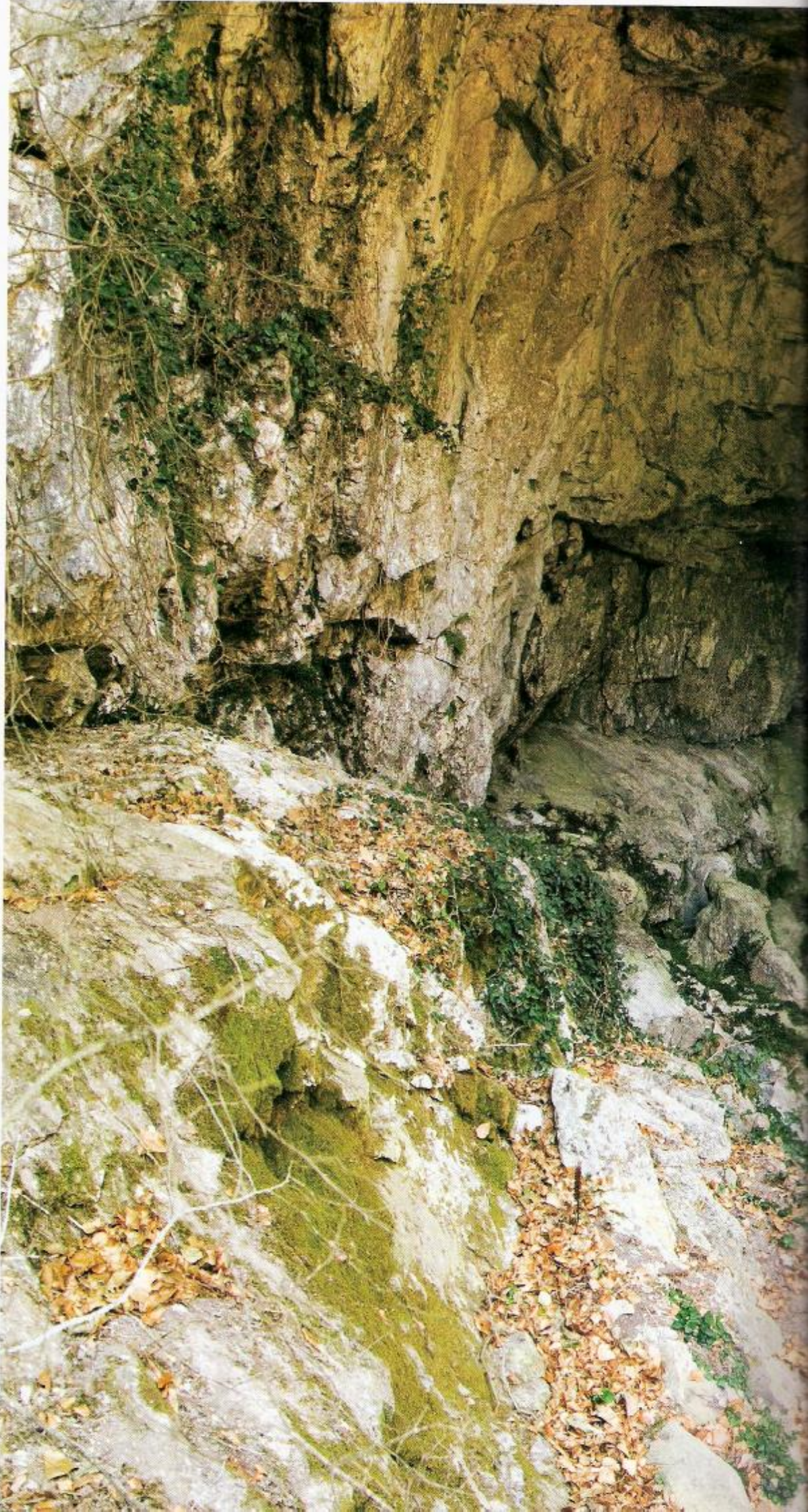
Yeraltından Sayılar

*Balıkesir'de bir köy.
Yerin üstü çok durağan ama
ya altı? Çıkışı bulabilmek için
defalarca yeraltında dolandılar.
Seslendiler: "Pusulaya? 254
derece! Eğimölçer? 13 derece!"
Kıvrıldılar, büküldüler,
süründüler. Ve Yazören'de
Türkiye'nin 9. en uzun
mağarasını keşfettiler.*

YAZI: ENDER USULOĞLU*
FOTOĞRAFLAR: ALİ ETHEM KESKİN

Suyun Gücü

Yazören Mağarası'nın girişte tavan yüksekliği 25 metre. Geniş bir bölgenin yüzey suları bu mağaradan boşalıyor. Bu nedenle yan aktif bir mağara o. Kış ve bahar aylarında etkin bir su akışına sahne oluyor. Suyun binlerce yıldır süren bu macerasını mağaranın duvarlarındaki izlerden okumak mümkün. ASPEG (Anadolu Speleoloji -Mağarabilim-Grubu) ekibinden Ali Yamaç ve Güliz Aksoy, Yazören'in derinliklerine daimadan önce son hazırlıkları yapıyor.

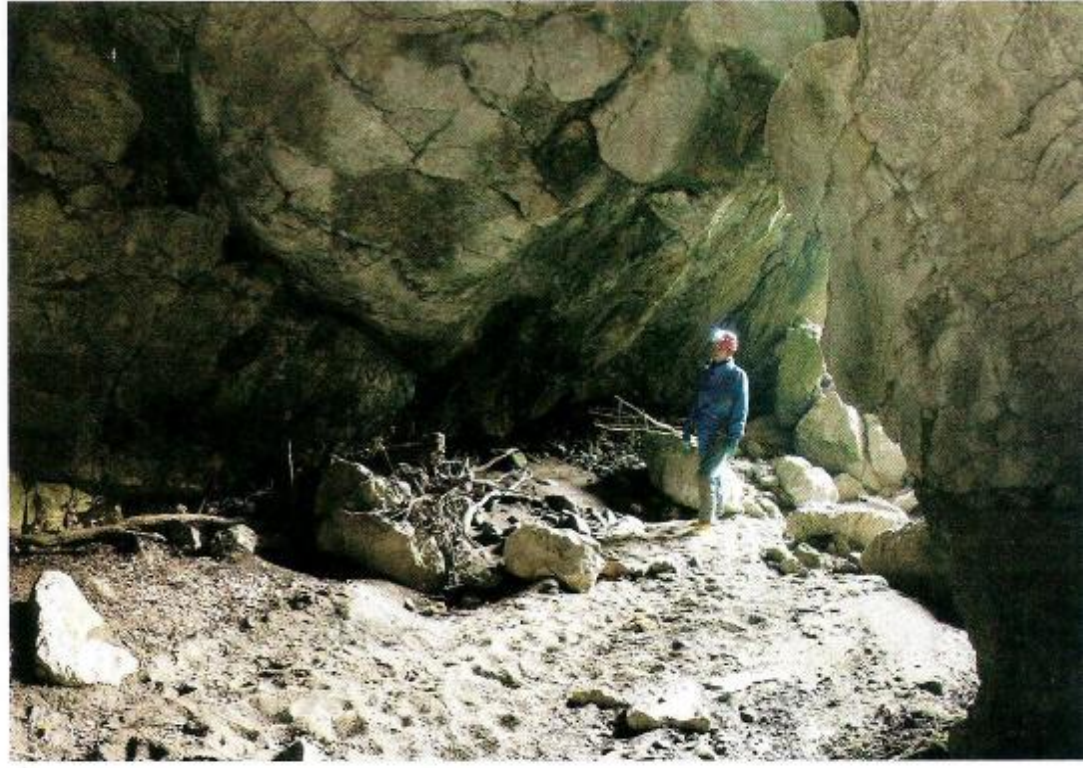

Marmara Bölgesi sınırları içinde kalsa da tipik bir Ege köyü Yazören. Kayaların erimesiyle oluşan ve ovayı andıran büyük bir çukurluğun sonunda yer alıyor; sakinleri tütün ve hayvancılıkla uğraşiyor. Manzarası son derece durağan; sadece köyün sağındaki terk edilmiş mermer ocağı görüntüyü bozuyor.

Nasıl tahmin edebiliydik, bu durağanlığın içinde maceralı bir mağara keşfi yaşayacağımızı?

İşte şimdi Balıkesir'de, Yazören Mağarası'nın girişindeydik! Mağaranın yaklaşık 25 metre yüksekliğindeki tavanına ve o geniş ağızına bakıyorduk. Sağda solda ağaçlar boy atmıştı ve yaz sıcaklığında ineklere ve koyunlara barınak hizmeti veriyordu.

Mağaranın serinliğinde ancak kendimize geldik. Kamptan mağaranın ağızına yaklaşık 200 metrelik bir patika vardı. Mağaracılara özel, iç ve dış tulumlarla su-cuk gibi terleyip geçmiştik bu yolu.

bir taraftan çıkan bir mağaradan yıllardır bahsediyordu. Elindeki jeolojik raporları da görüp okuyunca, bir hafta sonu gidelim ve bakalım dedik. Mağaracılığı diğer doğa sporlarından ayıran en büyük özellik bilimsel çalışmaydı. Aslında bizler ne jeologuz ne de biyolog. Ama mağaracılıktaki asgari bilimsel çalışma olan keşif ve haritalama bizi Yazören'e gitmeye heveslendiriyor, heyecanlandırıyor ve dürtülerimizi gıdıklıyordu. Bir hafta sonu erkenden feribotta almıştık soluğu.

Sonra feribottan inmiş ve Balıkesir, derken Savaştepe'yi geçip Yazören köyüne yönelmiştik. Türkiye'nin en güzel yollarından birinde ilerlerken terk edilmiş o çirkin mermer ocağının ortasından geçmişti yolumuz ve bu kayıtsızlığa, sahihsizliğe içimiz burkulmuştu. Neyse ki 10 dakika sonra asırlık meşe ormanı ile karşılaşınca kendimizi tedavi edebilmiştik. Kampımızı da meşe ormanının kenarına kurmuştuk.

İlk keşif gezisinde mağarada ölçüme başladık. Yazören, büyük bir bölgenin yüzey sularını boşaltan, özellikle bahar aylarında düden (su yutan delik) gibi çalışan yarı aktif bir mağaraydı. Binlerce yılın izlerini o muhteşem ağzında ve aktifliğini de içinde, koca taşların sürüklenmesinden görebiliyorduk.

Mağarada ölçüm ala ala yavaş yavaş ilerliyorduk. Eskilerin deyimi ile mağarayı neredeyse arşınılıyorduk. Elimizde şerit metre, galerilerin ortasında durup belirli

Ekip mağarada kimi zaman çok dar, kimi zaman da geniş galerilerde ilerledi. Galerileri geniş ya da dar kılan suyun aşındırma gücüydü. Ekipten Ali Aytan'ın kafa lambasından yayılan ışık mağarada doğal kuvvetler arasında süregiden mücadelenin son halini yansıtıyor (solda). Yazören Mağarası'nda keşif ve ölçüm çalışmaları sulanın çekilip azaldığı yaz aylarında gerçekleştirildi. İlk keşif çalışmalarına 2007 Ağustos'unda başlayan ASPEG ekibi eylül ayında çalışmalarına ara verdi, 2008 Ağustos'una kadar. Bu tür mağaralara girmeden önce yaz ayları da olsa, her an karşılaşılabilecek sel tehlikesi nedeniyle mutlaka hava tahminlerini yakından takip etmek gerekiyor (üstte).

Ali Yamaç ve Cem Yürek'le birlikte baştan bir karar aldık. Genelde mağaracılıkta ölçüm bir mağara bitirildikten sonra yapılır; sonundan başına doğru ölçülür. Ama biz Yazören'de baştan sona doğru gidecektik. Nasılsa sonundan çıkıyormuş! İlk istasyonumuzu ağacın dibinden aldık ve Yazören serüvenimiz böylelikle başlamış oldu.

Bülent Erdem, mağaracılık camiasında arşivci olarak tanınan ağabeyimizdi. Balıkesir Savaştepe'de, bir taraftan girip

istasyonlar yaparak, iki istasyon arasındaki sadece uzunluğu değil, pusula ve mağaranın eğimini de ölçüyorduk. Mağaracılığın herhalde en yavaş ve en zahmetli işlerinden biridir mağara ölçümü. Bu ölçümler bize mağaranın haritasını çizdiğimizde, hangi yöne gittiğini, hangi derinliğe indiğini ve toplam alınan uzunluğu veriyordu. Böylelikle bilimsel bir çalışma ürünü olan haritamız, mağaracılık literatüründe yerini alacaktı.

"Pusula? 254 derece! Kline (eğimölçer)? 13 derece! Uzunluk? 21 metre 30 santim! Sağ duvar? 255 santim! Sol duvar? 150 santim! Tavan yüksekliği? 15 metre!"

Mağarada seslerimiz böyle çınlarken birden yalnız olmadığımızı hissettik. Önce burunlarımıza kesif bir çiş kokusu geldi. Hemen arkasından da "cip cip" sesler çıkarak, önümüzde muhteşem manevralar yapan yarasalar uçuşmaya başladı. Yüzümüzü yalayarak geçip gittiler.

O muhteşem yükseklik (25 metre) ve genişlik (20 metre) bir süre sonra azalmaya başlamıştı. Ama bir an için; tekrar büyük bir salona girdik. Yüzlerce yarasa havada dans ediyordu; onları seyrederken bulduk kendimizi. Salonun sol tarafında eskilerden kaldığı belli çok güzel traverten oluşumlar ve tavanda da sarkıtlar vardı. Sağ taraf ise dar bir çatlaktan içeri gidiyordu.

Çatlağın sol tarafında, yerde 60 santimlik bir delik vardı, oradan sürünerek içeri daldım. Bunun sürünmelerin başlangıcı olacağını düşünemezdim tabii! Dar yerlerden geçe geçe, ana galeriden ayrılan bir kol bulmuştuk. Bolca sürünmelerden sonra, burada da ayrı yarasa kolonilerinin yaşadığını gördük. Bu kol, fosil galerilerden ibaretti. Fosilden kasettiğimiz, bu galerinin suyla ilişkisi yatay değil artık düşeydi, yani sadece tavandan sızan suların damla şeklinde olmasıydı.

Düşey sular gene yapacağını yapmıştı: Muhteşem dikitler, sarkıtlar ve süntunlardan oluşan güzellikler galeride her dönüşümüzde gözümüzün önünde yer alıyordu. Sonra galeri gitgide daral daral daraldı ve yine çok ufak bir odada travertenlerle bitti. Tavandaki kökler, bize yeryüzüne yakın olduğumuzu gösteriyordu.

Fhh, yeryüzüne kazarak çıkamayacağımıza göre döndük ve büyük bir yorgunluğun sonunda, 900 metre ölçüm alınmış verdiği bir zevkle önce kampa ardından da eve vardık.

Bir hafta sonra tekrar oradaydık. Gene elimizde metre, gene terlemiş, mağaranın ağzında duruyorduk. Bu sefer, ana galeriyi devam ettirecek, mağaranın ağzında bulduğumuz ikinci katı keşfetmeyi ve mağaranın çıkışından girerek ana galeriye bağlamayı düşünüyorduk.

Bir grup ana galeride ilerlerken, bizim grup da Yazören polyesindeki delikten yani mağaranın çıkışından içeri girecekti. Mağaranın çıkışı, girişi gibi ihtişamlı değildi, tam tersine küçüktü ve sineklerden kurtulabilmek için de acele etmek gerekiyordu. Emekleyerek girdik içeriye ve yaklaşık 50 metre böyle devam etti ve sonra tavan 60 santimetreye kadar indi; artık alçak sürünme yapıyorduk.

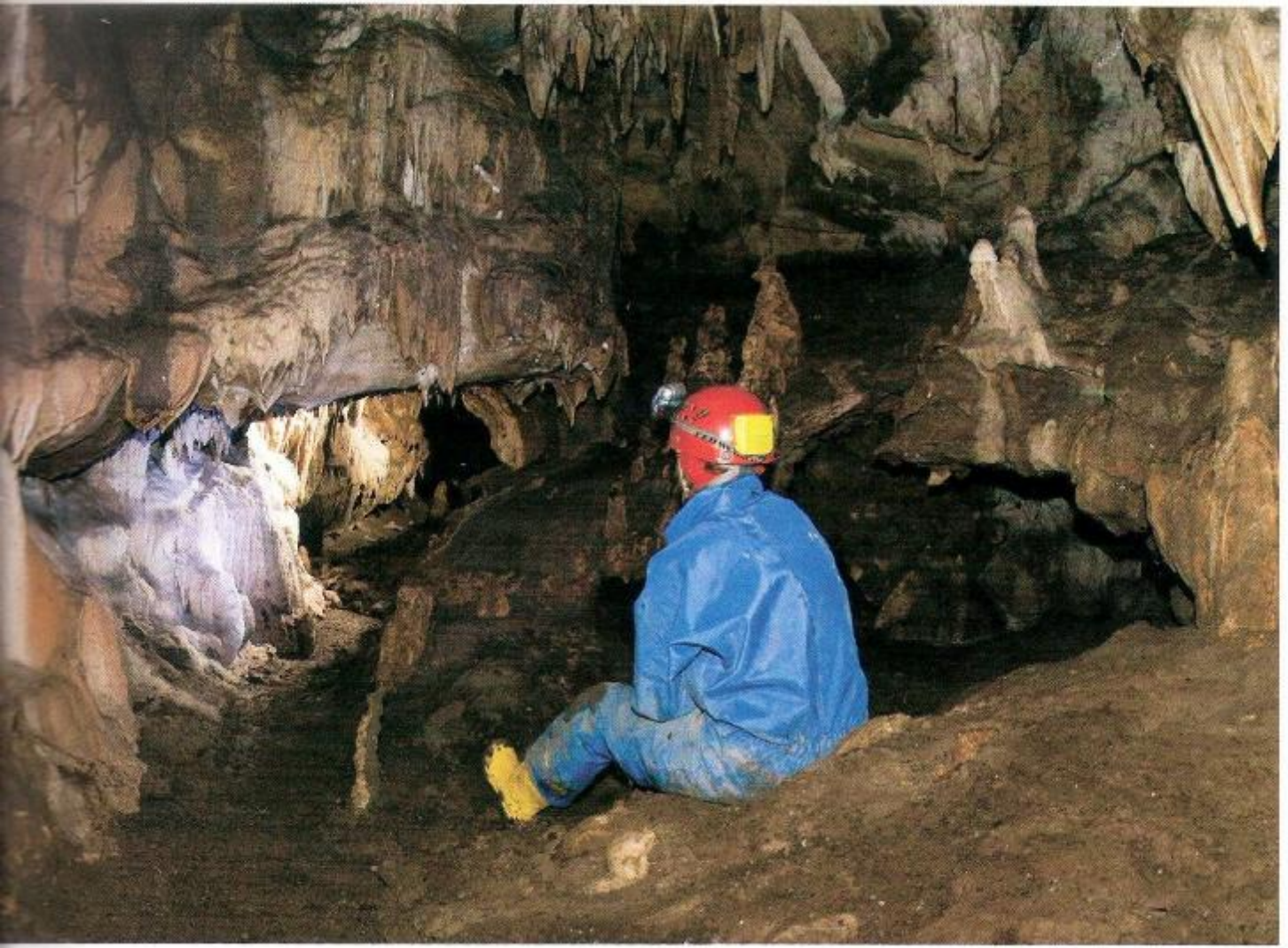
Şu sahneyi bir an gözünüzde canlandırın: Yer çakıl, toprak ve yumruk büyüklüğünde ve hatta ondan daha büyük taşlarla bezeli. Başınız hafif yana eğik, çünkü kask nedeniyle kafanızı kaldırdığınız anda tavana çarpıyorsunuz. Dizleriniz ve dirsekleriniz ise bu duruma yavaş yavaş isyan etmeye başlıyor; ağrıyor ve acıyor.

Peki, bu kadar zahmet niye? Şimdi sıcacık evimizde oturup televizyon seyredebilirdik; ne gerek vardı kendimize böyle işkence çektirmeye, değil mi? "Keşif heyecanı" diyorlar buna. Kendimizi

Ekip Yazören Mağarası'na hem keşif, hem de ölçüm için girdi. Ekibin çalışmaları toplam iki yıla yayıldı. Mağaranın ağzına yakın bölümlerde galeriler geniş olduğundan Barbaros Acartürk ve Gülşen Küçükali buralarda ölçüm işlemlerini daha rahat sürdürüyordu (karşı sayfada). Yazören Mağarası'nın en önemli sakinleri yarasalar (altta).

FOTOĞRAFLAR: E. USULÖZÜ

Mağaranın orta kısımlarındaki galerilerde sarkıt ve dikitler bulunuyor. Yüzeiden süzülerek mağaraya ulaşan kireçli suların eseri bu olağanüstü oluşumlar. Güliz Aksoy dinlenirken aynı zamanda da bu doğal güzelliklerin keyfini çıkarttı.

modern kâşifler olarak düşünüyorum ve bu duygudan keyif alıyorum, sanırım yanımdakiler de öyle.

Sürünmemiz meyvelerini veriyor. İçinde ilerlediğimiz galeri yavaş yavaş genişlemeye başlıyor ve işte artık yürüyoruz. Ama büyük bir su birikintisi önünde durmak zorunda kalıyoruz. Çünkü tavan yine alçaldı. Tavanla birikinti yapan suyun yüzeyi arasında yaklaşık 10-15 santimetrelik hava cebi var ve ilerde galerinin devam ettiğini görüyoruz. Fakat biz buradan döneceğiz.

Akşam kamp ateşi etrafında hararetili bir muhabbet vardı. Herkes o gün mağarada neler yaptığını anlatıyordu. Birinci grup ana galeride ilerlemiş ve ölçüm

almıştı. Büyük galeriler küçülmeye ve bol bol sürünmeye başlamışlardı. (Yalnız olmamak ne güzeldi!) Ana galeriye bağlanan ikinci bir yan kol bulmuşlar ve 50-60 metre ilerlemişlerdi; kol devam ediyordu. Herkes dizlerinde ve dirseklerindeki acıları unutmuştu, önemli olan ikinci kolun bulunması ve mağaranın tıkanmadan devam etmesiydi.

Mağara devam ediyor ama biz edemiyorduk. Mağara'nın uzunluğu bütün ölçülen kollarıyla 1.5 kilometreyi geçmişti. Ama maalesef bizim için de Külkedisi olma vakti gelmişti. Şehirdeki sorumluluklarımıza ve normal hayata dönmek zorundaydık.

Ancak bir ay sonra tekrar merhaba

Üst giriş
650 metre

Alt giriş
537 metre

Yazören Mağarası'nın Yandan Kesiti

ÇİZİM: ALI YAMAÇ